

Min datters verden

- Væksten i et barns bevidsthed er så svævende, så skrøbelig, så svær at indfange midt i alt det andet, livet kræver af én... Derfor har forfatteren Dan Turèll i spredte notater forsøgt at fastholde den sproglige udvikling, hans lille datter, Lotus, gennemløb, fra hun var to til hun nu er nær ved tre år.

FOR ET PAR ÅR SIDEN var jeg i Rom. Det var midt under karnevallet, og en dag var jeg gået op i *Villa Borghese*, en søndag eftermiddag i fastelavnen.

Ungerne vrimlede deroppe, hele parken var fyldt af stolte forældre, der promenerede med deres udklædte børn. Der var cowboys, spanske senoritas, batmen, pirater, alle opstadsede på det mest uhyrligt konditor-agtige.

Midt i dette søndag eftermiddags-mylder sad der en lille uudklædt pige - jeg vil tippe hende til to år - i gruset og lod småsten sile gennem fingrene. To gange forsøgte hendes forældre at få hende op. Det var umuligt. Hun havde opdaget småstenene. Hun var ved at vende dem. Hun måtte gøre sit job færdig. Måske havde hun en vision: Måske ville hun vende dem *alle sammen*. Måske ville hun omstrukturere hele *Villa Borghese*, inden det blev mørkt.

I hvert fald så hun ikke andet end dé sten. Og hendes oplevelse voksede og opslugte den danske turist med avisen, fik karnevallet til at fortone, fik folk rundt om på bænkene til at ligne trætte gamle fugle i skumringen om efteråret.

Det er dén slags ting, der betyder noget.

På samme måde som med dén pige har jeg det med hver lille ting, der viser, hvordan min egen snart 3-årige datter dag for dag bliver mere voksen.

Hver dag sker der nye ting, indefra som udefra, og alt for hurtigt er de væk igen. Væksten i et barns

bevidsthed er så svævende, så skrøbelig, så svær at indfange midt i alt andet livet kræver af én.

Derfor disse spredte notater fra det sidste års tid - alderen mellem 2 og 3.

Verdensbilledet vokser. Og sætningerne begynder at komme til syne, små korte instruktioner: „Tommer igen, Farmor!“ (Kommer igen, Farmor). Glæden ved blot *selv* at kunne formulere sætningen over for Farmor, når hun siger farvel!

Verdensbilledet vokser, og hun danner sin egen vendekreds, sin egen vennekreds. Hver aften gør hun dem op, som en gnier der tæller sine

penge, alle dem der er *hendes* kreds: naboens Louise, Oliver og Victor (vore genboer Stillings sønner), Marcus og Thomas fra vuggestuen, hendes to absolutte favoritter, Farmor og søster Anne (Fars søster), der har tyk mave med et lille hubbi-barn. Lotus er *meget* opmærksom på den tykke mave og drøfter allerede med sig selv og mig, hvordan hun til sin tid kan hjælpe det lille hubbi-barn, fordi det „er så lille“.

En dag kommer hun også til at se Far i TV. Da Far forsvinder fra skærmen stiller hun sig loyalt op foran apparatet og skælder det ud. „Mere Far!“ råber hun.

Hendes små korte sætninger synes mere og mere, ligesom hos skolebørn, at antage en slags slogan-form, også fordi hun finder en sætning, kan lide den - og så bliver ved med at bruge den til enhver lejlighed, indtil hun synes, hun *har* den. Ligesom man i min barndom sagde „Ja, det sa'e hun osse i går“

eller „Ja, på onsdag klokken fire“ til alting.

Slagord pr. november '81: „Nej, i morgen!“ (om alt hvad hun ikke gider), „Mere i morgen!“ for alt hvad hun virkelig kan lide.

Hun har fået sin første bevidste fjende. Det er Kaptajn Klo i Peter Pan-historien, som vi læser en del. Hun kan ikke lide Kaptajn Klo, og hver gang vi kommer til et billede af ham (det er Disney's Peter Pan) siger hun: „Ud i vandet!“

Slogan'et „Ud i vandet!“ (som jeg ikke aner, hvor hun har samlet op) vokser mere og mere for hende. Fra kun at omfatte Kaptajn Klo går det over til at blive et svar på alt, hvad hun ikke kan lide, fra kedelige TV-programmer til „dumme farlige biler“, der gør hende nervøs på fortovet. De skal bare *ud i vandet*, dé biler, og dét undlader hun ikke at fortælle dem.

Hvis hun bliver draget til ansvar for noget, hvis hun er gået for vidt (f.eks. i omgang med porcelæn eller lignende) bruger hun, som et alt-omfattende altbesvarende slogan forsvaret: „Vi leger bare“. Værs'go' og stik dén!

Da hun en søndag vågner efter sin middagsøvn griber hun mig om halsen, søvnevåd i hele ansigtet, og knuser mig og siger: „Min Far!“

Så er det, man bliver fugtig i øjnene og julelysene begynder at tænde af sig selv i en ellers særdeles prosaisk lejlighed.

Sådan er det heller ikke hele tiden. Hun har sine kærlige stemninger, men også de andre.

Vi har leget „mule“ et stykke tid. Når man muler hinanden kilder man bare en lille smule på maven, så er man mulet. Hun kan godt lide at blive mulet, hun griner henrykt, men bagefter vil hun gerne mule tilbage,

Fortsættes side 14

Min datters verden

Fortsat fra side 13

og det er lidt svært, når Far nu er fem gange større. Men forleden fandt hun – begejstret – løsningen: „Far mule Far!“ Bagefter sagde hun: „Du muler os!“

Hendes dialoger skyder i vejret som hun selv. En aften

hun aldrig har brugt før, og i en tone som hun kun kan have lånt hos sin Mor ved visse beklagelige lejligheder.

Vi er en uge på Malta, hvor Lotus erhverver sig en til dato vedvarende afsky for fluer. „Fluer dumme!“ erklærer hun højlydt, og jeg bliver hver morgen sat til at destruere fluer før kaffen. De er dumme, er de, og de skal ud i vandet. Til gengæld beundrer hun mig virkelig, som jeg ikke er blevet beundret, siden jeg var barn, hver gang jeg „panger“ (knauder) én.

Månen er derimod ikke dum. Månen er populær. Hun følger nøje med i dens udvikling hver aften. „Det' Måne“, „Hvor er Måne?“, „Måne væk!“ (bestyrtet), „Måne kommer igen“ (beroligende), „Jeg kan li' Måne“ (sympatiserende), „Måne griner!“ (jublende) – replikkerne om Månen er mange.

Kaptajn Klo er stadig hendes førende Fjende, men hun har – ud over fluerne – fået én mere: Uret på TV før programmerne. Hun er meget vred på dét ur.

i november tager jeg fire eller fem gange ting op til hende fra gulvet, ting hun har tabt, mens hun sidder i sin høje stol og leger. Sjette gang jeg samler noget op, siger hun høfligt „Tak“.

Jeg svarer – måske lidt træt: „Ikke noget at takke for, skat – det er bare Far-service.“

En kort pause. Så siger hun: „Osse Mor-service?“

Det er på samme tidspunkt, hun pludselig en aften overrasker mig ved at sige, som led i en diskussion om, hvornår hun skal i seng: „Nej, Dan!“ – mit navn, som

Bestemte ideer begynder at forfølge hende. Hun har i efterårets og vinterens løb været en del med sin mor på arbejde på teatret, og teatret har fascineret hende.

Hvilket mærkes ved, at hun f.eks. en dag, da vi kommer forbi en Handelsbank på en af de travle dage, hvor folk står i lange køer – da siger hun: „Det' teater, Far!“

En måned efter sér hun for første gang fodbold, i TV. Hun er meget interesseret. Bagefter siger hun nøjagtig det samme: „Det' teater, Far!“

Ind imellem laver vi teater med hende, men dét må ikke være for meget. Far skal være Far, Mor skal være Mor. Det er sjovt nok, de er tigre og løver i fem minutter, men ikke i syv, slet ikke! Der er grænser, trykgrænser. De kan udmåles præcist i tid.

Bagsiden, eller forsiden af det samme, er den opdagelse, at hun pludselig er blevet gammel nok, bevidst nok, til en form for taknemlighed der pludselig bryder frem ind imellem – i samme korte sætninger som alt andet. Som når hun vågner efter en middagsøvn, varm og overkærlig, og knuser én og så – helt af sig selv, du almægtige! – siger: „Mig købe Far blomster!“

Og dén taknemlighed eksisterer ikke kun over for forældre. Den går igennem hele hverdagen som en gylende tråd.

Som når vi går ind i Tivoli, Promenade-orkestret spiller, og før vi er gået to meter, siger hun, varmende: „Det' rart og ha' musik i Tivoli!“

Eller som når hun har fået tre ture på den automatiske 25 øres gyngestol, jublende, og fjerde gang taknemligt siger: „Hest osse!“ – så hesten får en gratis tur uden rytter, så den også kan prøve, hvor sjovt det er at ride.

(En amerikansk turist prøver venligt imens at forklare mig, at meningen med sådan en gyngestol er, at barnet skal sidde på den. Jeg har mit besvær med at forklare hende situationen.)

Måske hænger hendes nye taknemlighed sammen med, at hun er ude over sin elementære MIN!-periode. Før var alt hendes eller ikke hendes – nu hedder det „Du godt låne“ om alt. Til gengæld venter hun naturligvis det samme af sin omverden. Når jeg f.eks. godt må låne hendes puslespil, hendes sweater og hendes ostemad, så er det kun så rimeligt, at hun vil låne min saxofon og min barbermaskine.

Hver aften må vi bruge en times tid på at rydde op i hendes legetøj, der som en stor dadaistisk-surrealistisk skulptur har spredt sig ud over hele lejligheden. Køkken, badeværelse, spisestue, kontor – alt fyldes af lego og plaxi og bamser og dukker og huse og biler og børnebøger. „Det gør ikke noget!“ svarer Lotus, når hun bliver bebrejdet rodet. Det er efter hendes mening en helt naturlig måde at indrette sig på.

Men dagens længste ritual er selvfølgelig i seng-farcen. Den bliver for hver aften et par runder længere, eftersom klovnene i cirkus arbejder mere og mere med mulighederne i sit nummer.

Alligevel – eller måske netop derfor – spiller det en stor rolle, og der er ingen tvivl om, at dynen i hvert fald ikke skal ud i vandet, dynen er en god ven for

hende. Når hun lægger låg på æsker (med farver, legetøj etc.) lægger hun „dyne på“. Ting bliver nemlig, logisk nok, altid pakket ned, fordi de skal sove.

Så alle overtræk – selv til skrivemaskiner, f.eks. – er dyner. Og man skal passe godt på sine dyner.

Som en aften da hun skulle „puttes“ og prøvede at trække sengetiden ud med argumentet: „Ikke træt... Dyne træt! Dyne i seng! Putte dyne!“ –

Januar 1982: En ny trussel er kommet ind i Lotus' liv – skyggerne, der spiller på væggene i hendes soveværelse om aftenen. De giver hende mareridt ved sengetid. „Nej li' skygger! Ta' skygger væk!“

Det kan jeg ikke (også for dårligt), så vi må i gang med en majsomkelig skygge-terapi, vise hun selv kaster skygge, lave kanin- og katte-skygger, hygge-skygge etc.

Vi synger i vilden sky for tiden. „Jeg gik mig over sø og land“ og „På loftet sidder nissen med sin julegrød“ er klare hits. En linie som „så bliver alle rotterne så bange, åh så bange“ fylder hende med fryd.

Og for første gang i sit snart 2½-årige liv har hun fået sin egen sjofert. Den allerførste sang hun lærte, „Lille Peter Edderkop“ naturligtvis, er – via vuggestuen, vil jeg tro – blevet ændret til: „Lille Peter Edderkop/kravled' op ad numsen“. Hun synger dét, og så griner hun bredt og sér op på os for at finde ud af, om vi nu kan tåle mosten.

Antallet af fjender vokser – Verden er ikke så enkel mere, man har opdaget, at ikke alle bare er flinke. Der er nu tale om en ren klub af dumme svin, som hver dag skal skældes ud enkeltvis. Den omfatter fluerne, krokodillerne, Kaptajn Klo – og soldaterne og kongen i hendes øjeblikkelige yndlingsbog, „Dr. Dolittle“, De véd, den engelske børnehistorie om en dyrlæge, der kan tale med dyrene. Kongen og soldaterne smider Dr. Dolittle og alle hans dyr i fængsel, så dem sætter hun ikke pris på, de skal væk! Som vi før klippede Kaptajn Klo ud af Peter Pan, fjerner vi nu systematisk alle solda-

terne i Dr. Dolittle, så dyrene kan have fred for dé dumme svin. Det går vi meget op i, og det er vores indtryk, dyrene påskønner denne indsats.

En sidste, men nok så vægtig fjende er hendes tidligere bedste ven i vuggestuen, Marcus. Marcus er nu i enhver henseende repræsentant for alt, hvad der er slemt og grimt og dumt. Han skubber og sparker og driller *hele tiden*, så hver gang Lotus vælter sin stol, er det, fordi Marcus har skubbet til hende, og så kan man jo ikke bebrejde hende noget.

I det hele taget skal man *hele tiden* (et udtryk, hun holder svært meget af) passe på Marcus. Bedst som man tror, han er hjemme hos sine egne forældre, er han sivet ind ad en brevsprække for at foretage de skrækkeligste anslag mod vores beskedne hjem, idet han altid – lumsk og nedrigt – får det til at sé ud, som om det er den uskyldige Lotus, der er skurken. Hvad man jo godt kunne tro, når man kommer ud i køkkenet efter et dommedagsbrag og finder Lotus helt alene med fire smadrede tallerkner. Man kunne tro det, hvis ikke man kendte om-

fanget af Marcus' ondskab og så hendes uskyldige brune øjne, når hun fortæller om, *hvordan* Marcus gjorde det.

Ak, ting kommer, ting går. Dr. Dolittle begynder efterhånden at glide ud af hendes bevidsthed, han falmer, han er overmandet af en helt-(inde): Pippi Langstrømpe. Mor spiller i en dramatisering af Pippi, og Lotus har sét den ti gange og mener selv, det er tyve for lidt. (Far, som efterhånden kunne fungere som sufflør på forestillingen, er ikke ganske enig).

Men den indbyrdes konversation stiger som en flodbølge. Når vi går i byen sammen, og f.eks. går på café, beder hun mig „Drikke tom“. „Drik din øl tom!“ Så véd jeg, hun vil videre.

Man drikker tom (og dét er jo et uhyre logisk udtryk), og hvis man fyrer en cigaret imens, så hedder det (mindst lige så logisk) at „ryge lille“. „Jeg skal lige ryge min cigaret lille, Lotus“ – „Nå-å-å...“

En dag i marts sker der noget specielt: Far og Mor skal – fem-seks års samliv til trods – giftes. Lotus mærker, der skal ske

noget, men véd ikke rigtigt hvad. „Hvad er der?“ siger hun i den spørgende tone, hun undertiden anlægger. „Hvad er der med jer?“ – en pudsigt voksen skolelærerinde-diktion.

„Vi skal giftes,“ siger vi. „Nå,“ svarer Lotus. „Jeg skal også giftes!“ På vejen op til vor lokale myndighed, Frederiksberg Rådhus, fortæller hun jublende de naboer, vi møder, at „Vi skal alle sammen op og giftes!“

Da vi kommer ud fra ceremonien, siger hun: „Nu er vi gift! Så ha' en is!“

Og hun sér inderligt tilfreds ud.

Men sjovt nok, netop hendes stigende formuleringsevne og hendes voksende selvstændighed giver hende også nu, for første gang, hvad jeg tror, man kalder *regression*: at hun gerne vil vende tilbage til det gamle, vante mønster – næsten som en dansker, der har haft udlængsel nok til at tage til Australien, men som alligevel ikke kunne klare den uden en uge i Kerteminde nu og da.

Pludselig siger hun: „Nu jeg lille baby!“, og så kræver hun behandling som en baby, som hun i sin tid fik. Ind imellem vil man, selv om man er en stor Lotus, der selv kan tage tøjet af, gerne være en baby der bliver betjent.

Hun har meget travlt ellers, når hun *ikke* er baby. Forleden kom jeg hjem, efter en led dag, træt og syg, satte mig ned og bredte armene ud for at hilse på hende.

„Kom lige!“ sagde jeg. „Nej,“ svarede hun. „Jeg har ikke tid at sidde ned!“

Det har hun heller ikke. Hun er i ustandselig bevægelse.

Hun holder også os andre i bevægelse. Lige nu kom hun ind, standsede min skrivemaskine, sagde at det var et mægvej, og at hun ville have Sol.

Da jeg sagde, at den var der jo ikke, svarede hun, at „Sol er ude og tisse“.

Efter at have overvejet det et øjeblik for sig selv tilføjede hun: „Ring til Sol, at den skal komme nu!“

Jeg skal nok prøve. Men egentlig har jeg Sol nok – i hende.

Og så er hun endda *stadig* ikke fyldt tre.